

GRADNJA PRVEGA RAZGLEDNEGA STOLPA NA PLANINI NAD VRHNIKO

V trgu Vrhnika je v 30 letih prejšnjega stoletja delovalo zelo aktivno Olepševalno društvo trga Vrhniko in njegove okolice. Ukvarjali se je z urejanjem trga in njegove okolice. Štelo je okoli 90 članov.

Skrbeli so, da je bil trg lepo urejen za domače in tuje turiste. Urejali so park na Sv. Trojici, skrbeli za kostanjeve drevorede, paviljon in mostove v Močilniku, označili poti do turističnih znamenitosti in postavili pregledno turistično tablo na železniški postaji. Izdajali so razglednice. Poskušali so prenesti narcise v našo okolico. Tako so posadili 1600 čebulic narcis ob potoku Beli, Starem Malnu, Lintvernu in na Jelovcu.

Razmišljali so tudi o ureditvi javnega kopališča na Vrhniku. Naročili so raziskave, da bi z vrtanjem prišli do termalne vode. Iskali so primerne terene za smučarske turiste in načrtovali izgradnjo smučarske skakalnice. Društvo je razpolagalo s sredstvi članarine, podarjenim denarjem in sredstvi, ki jim jih je namenil takratni župan g. Stane Hočevnar.

Na seji odbornikov društva 30. januarja 1932 v gostilni Tišler, ki jo je vodil predsednik g. Ciril Malavašič, je tajnik g. Ivan Ceme dal predlog, da se na Planini zgradi razgledni stolp. Odbornik g. Jože Jelovšek pa je predlagal, da dajo prednost postavitvi kočice na Planini. Ta predlog je nato večina odbornikov podprla.

Društvo je leta 1933 kupilo na Planini nad Vrhniko zemljišče v izmeri 1500 m², za katerega je plačalo 1000 dinarjev. Zemljišče so kupili za izgradnjo razglednega stolpa in planinske kočice.

Na občnem zboru društva 25. februarja 1934 je bil sprejet sklep, da naj se postavi razgledni stolp in se je za to namenilo 1500 din sredstev. Če bi bilo še kaj sredstev, pa se tudi zgradi kočica. Na naslednji seji odbora sklenejo, da se bodo pogovorili z lastniki gozdov na Planini, da bi prispevali hrastov les za izgradnjo stolpa in pristopi se k zbiranju sredstev. Dogovorijo se, da poverijo izgradnjo stolpa posamezniku, ki prevzame vsa dela in nabavi potrebni material. Za to namenijo 3500 din. Na seji dne 10. septembra 1934, je bila na dnevnem redu točka – otvoritev razglednega stolpa na Planini nad Vrhniko. Tajnik društva je poročal, da je stolp zgrajen in da je stala gradnja 3900 dinarjev. Večji stroški so nastali, ker so povišali stolp iz prej načrtovane višine 12 m na 16 m. Sklenejo naj bo otvoritev stolpa 23. septembra 1934.

23. septembra 1934 je bila otvoritev 16 metrskega stolpa na Planini nad Vrhniko. Župan g. Stane Hočevar je v otvoritveni govor poudaril pomen novozgrajenega stolpa za tujski promet ter razvoj vrhniške okolice.

Na naslednji seji predsednik društva poroča, da je otvoritev uspela. Na dan pred otvoritvijo je bil razgledni stolp osvetljen z bengaličnim ognjem in spuščanjem raket. V nedeljo 23. septembra 1934 popoldan ob drugi uri, je imel župan g. Hočevar otvoritveni govor v katerem oriše pomen novozgrajenega stolpa za tujski promet ter razvoj vrhniške okolice.

Gospodična Rozenvirtova je deklamirala pesem o zakletem graščaku. Nato je sledila prosta zabava na kateri je društvo imelo čisti dobiček 2000 dinarjev. Blagajnik je poročal, da so bili poplačani vsi stroški za izgradnjo stolpa. Fotograf g. Tišler pa je pripravil slike z otvoritve razglednega stolpa.

Otvoritev 16 m visokega razglednega stolpa na Planini nad Vrhniko dne 23. septembra 1934 (fotograf g. Tišler).

Na občnem zboru Olepševalnega društva Vrhnika dne 12. 3. 1935 je tajnik društva g. Ivan Ceme poročal, da je društvo kupilo na Planini nad Vrhniko zemljišče v izmeri 2000 m², kot lepo razgledno točko, od posestnika g. Franca Ogrina iz Stare Vrhlike. Zemljišče je bilo kupljeno za 1000 din in namenjeno za postavitve planinske kočice in razglednega stolpa. Na Planini nad Vrhniko so postavili razgledni stolp, ki je zgrajen iz hrastovega lesa in je stal okoli 5000 dinarjev. V reklamne namene so slikali razgledni stolp in povečane slike prodali po javnih lokalih na Vrhniku in okolici. Veliko sliko stolpa so tudi pritrdili na peron ljubljanskega kolodvora. Predlagano je bilo, da bi bilo potrebno zbirati pokrajinske slike Vrhlike in okolice fotoamaterjev, da se izdela brošura s slikami, napravijo reklamni lepaki in se jih preko Tujsko prometne zveze plasira na Hrvaško.

Na seji upravnega odbora dne 20. 3. 1935, je bilo poročano, da se je pričelo z deli pri kleti in vodnjaku za planinsko kočico na Planini. Na naslednji seji 20. aprila je bila ena od točk dnevnega reda zgraditev planinske kočice pri razglednem stolpu na Planini nad Vrhniko.

Prisoten je bil tudi tesarski mojster g. Lojze Jurjevčič, ki je na podlagi priloženega načrta kočice ocenil, da bi zgradil kompletno kočico za 7400 din. Predlagajo mu naj pripravi predračun. Predračunska vrednost pa je bila 14.194 din. Člani upravnega odbora so se odločili, da je vrednost investicije za kočico previsoka, ter da se gradnja kočice preloži na poznejše čase, ko bo imeli društvo dovolj gotovine.

V juniju mesecu leta 1935 je bila pri razglednem stolpu velika veselica na kateri je bil čisti dobiček 1400 din. Del tega denarja so namenili za barvanje stolpa in pritrditev stolpa z žicami. Na improvizirano nadstrešnico, ki je nudila zavetje obiskovalcem Planine naj se bi namestili žlebovi in voda odpeljala v vodnjak. Izvedbo del se je predalo tesarskemu mojstru g. Lojzetu Jurjevčiču. V marcu mesecu leta 1936 so markirali poti na Planino k razglednemu stolpu čez Storžev grič in Kuren. Nabavili so črpalko, tako da so imeli obiskovalci Planine na razpolago pitno vodo iz vodnjaka.

Na občnem zboru društva 18. 1. 1937 so izvolili za predsednika društva notarja g. Antona Mejača. Naslednje leto so obnovili jez, prekrili barako in uredili kopališče v Starem malnu. Pod vodstvom novega predsednika g. Antona Jeršinovca, so v letu 1939 zgradili oz. povečali kopališče na velikost 30 x 8 m in globino 2 metra.

Na zemljišču Olepševalnega društva Vrhnika se je na Planini zgradila kočica velikosti 3 x 4 m. Ugotavljajo, da je solidno zgrajena in popolno odgovarja namenu. V zapisniku je navedeno, da se je postavila gorska kočica s streho prekrito s pločevino. Stala pa je 1500 dinarjev. Prepleskal se je razgledni stolp in popravile klopi in mize.

Na društvo je prišla vloga Planinskega društva v Ljubljani, da se njim odstopi Zavetišče in razgledni stolp na Planini. Na seji upravnega odbora dne 28. 5.

1941 so vlog obravnavali in sklenili, da se jim dovoli uporabo koč za zavetišče pod pogoji, ki jih morajo še sporazumno določiti.

Na prvi seji društva 26. 10. 1945 po osvoboditvi, so izvolili za predsednika g. Antona Stanovnika. Tajnik g. Ivan Ceme je poročal, kaj se je zgodilo in kaj so naredili od zadnje seje upravnega odbora 6. 2. 1942 . Gozdni park pri Sv. Trojici se je na zahtevo okupatorja posekal. Okupator je uničil razgledni stolp, leseno koč, klet in vodnjak na Planini nad Vrhniko. Prisotni predsednik krajevnega odbora g. Šetinc pa je povedal, da čaka Olepševalno društvo Vrhnika veliko dela, ker se misli Vrhniko popolnoma preurediti, tako v kulturnem kakor v tujsko prometnem vidiku. Povedal je, da se izdeluje regulacijski načrt kraja, v katerem je predvidena popolna preureditev na Klisu. Tam naj bi se zgradil trg Vrhnike in narodni park.

Razglednica razglednega stolpa na Planini nad Vrhniko iz leta 1937.
(Vir – zbirka starih razglednic Janeza Žitka)

Turistično društvo Vrhnika, je 22. maja 1955 odprlo razgledni stolp na Planini nad Vrhniko, ki je bil zgrajen namesto med drugo svetovno vojno porušenega razglednega stolpa.

Po končanju druge svetovne vojne in osvoboditvi, je čakalo Turistično društvo Vrhnika veliko dela pri obnovi objektov in parkov, ki so bili uničeni ali poškodovani med vojno. Čakala jih je obnova drevoredov, parka na Trojici, Močilnika, Starga Malna s kopališčem in razglednega stolpa, ki ga je porušil italijanski okupator.

Na seji upravnega odbora društva dne 28. februarja 1949, ki mu je predsedoval Janez Ceme, je bil dana pobuda, da se obnovi porušeni stolp na Planini. V zapisniku je bilo zapisano, da si prijatelji Planine želijo, da bi se na vrhu Planine zopet zgradil razgledni stolp. Izgradnja se naj bi načrtovala v naslednjem letu.

V letu 1954, ko je predsedoval društvu Franc Okrajšek, so dali v letni program društva izgradnjo koč na Planini in razglednega stolpa. Od gozdne uprave Bistra so kupili leseno barako velikosti 3 x 4 m in jo postavili kot koč na Planini. Pri postavitvi in dokončanju del na koči so sodelovali s prostovoljnimi člani društva Okrajšek Franc, Zajc Franc, Smrtnik Pavel, Malavašič Bernard, Sluga Ivan in Ceme Janez.

Zaprosili so Gostinsko zbornico za OLO Ljubljana – okolica za finančno pomoč za nameravano gradnjo razglednega stolpa in prejeli posojilo v višini 30.000 dinarjev. OLO Vrhnika pa jim je odobril 400.000 dinarjev pomoči za nabavo hrastovega lesa. Les hrastove tramove 6 m³ od skupaj potrebnih 12 m³, so nabavili pri Francu Jazbarju v Zaplani. Na občnem zboru 14. marec 1955 so seznanili člane, da je ves material za izgradnjo stolpa že nabavljen in dela oddana gradbenemu podjetju Remont. Sklenjena je bila pogodba za postavitve stolpa brez materiala za ceno 250.000 dinarjev, z rokom dokončanja del 10. maj 1955. Z deli naj bi pričeli takoj, ko bo vreme to omogočalo. Na seji 18. aprila 1955 so se dogovorili, da za pomoč pri postavitvi razglednega stolpa, ki bo v nedeljo 24. aprila, rabijo 30 krepkih ljudi in prevoz za les z Vrhnike na Planino. Stolp je bil v predvidenem roku postavljen. Zavarovati pa ga je bilo potrebno še s strelovodom.

Obvestili so Turistično zvezo Slovenije, dali časopisni oglas in objavili v radiju, da bo otvoritev 21 metrov visokega razglednega stolpa na Planini nad Vrhniko 22. maja 1955 ob 14 uri. Zapisali so, da je s stolpa krasen razgled po širni Sloveniji. Do stolpa pa vodi lepa avtomobilska cesta in markirane pešpoti. Na otvoritev so bili vabljeni vsi ljubitelji planin. Pridobili so pri Okrajnem ljudskem odboru Ljubljana okolica dovoljenje za priložnostno točenje pijač za čas otvoritve z obrazložitvijo, da gre za turistično slavlje, ki ga za izletnike prireja Turistično društvo Vrhnika in bo v propagando turizma našega kraja.

Sama otvoritev stolpa v zapisnikih društva ni opisana. Zapisano je bilo samo, da je bilo vreme neugodno in društvu ni imelo izgube s prireditvijo. Na seji 30. maja 1955 je blagajnik društva poročal upravnega odboru, da je gradnja razglednega stolpa stala 697.749 dinarjev. V tej vrednosti niso bile zajete udarniške ure članov društva. Predsednik društva Franc Okrajšek se je zahvalil vsem odbornikom za vestno delo pri izgradnji razglednega stolpa.

Razgledni stolp na Planini nad Vrhniko, izveden kot lesena konstrukcija iz hrastove lesa višine 21 m, slikan na dan otvoritve 22. 5. 1955.

Miro Malneršič